

EGY FURCSA NAP

Ez a nap is ugyanúgy kezdődött, mint az összes többi akkoriban. Jobban mondva az összes többi napra nem is emlékszem azokból az időkből, sőt, ha részletekbe menően próbálom felidézni, valójában arra sem, hogyan is kezdődött ez a nap. Arra meg aztán végképp nem, hogy például hogyan végződött. Ha jobban belegondolok, alig emlékszem valamire ebből a naphoz, csak töredékesen úszik be egy-egy emlékfoszlány, föltehetőleg már csak azok a részletek, annak a valaminek a valamiféle emléktöredékei, amelyekről időközben már beszéltem, amelyeket azon frissiben elmeséltem a feleségemnek, meg amit azóta megosztottam ebből az egészről néhány barátommal. Ahhoz képest, amilyen kaotikusan és hiányosan maradt meg ez bennem, azt hiszem, most túlságosan is rendezetten fogalmazok.

Abban kezdődött ugyanúgy ez a nap, hogy reggel bementem a munkahelyemre. Valószínűleg a szokásos útvonalon, végig a sétányon, el a múzeum előtt, és aztán át az útkereszteződésen, ott már biztosan siettem, hogy ne késsek el nagyon, kapkodtam a lábam, kissé előredőlve, azon a már szokásossá vált útvonalon, a szokásosként nagy előszeretettel regisztrált és aposztrofált útvonalon, magamnak és másoknak is tudomására hozva, hogy nekem már szokásaim vannak itt, és nyilván találkoztam is azzal a néhány ismerőssel, akik ugyanakkor, hét és fél nyolc között az ellenkező irányba szoktak tartani, gyerekekkel az oviba, táskával a munkahelyre, azóta is számon tartom őket, pedig alig volt

több egy évnél, amíg arra jártam. Nagyon szerettem volna már akkor valami nagyon kialakultat a hirtelen lett és tartósnak látszó kialakulatlan helyett. Hogy legyen már valami, remény, esély, bármi, amiből valami más, jövő, ilyesmi lehet. Igen, ez az ilyesmi volt az egyik kedvelt szavam akkoriban, nem baj, ha nem pontosan valamilyen az a valami, hozzáigazodom én némi másmilyenséghez is, csak legyen már végre valami. Valami, ami kifelé mutat a ránk szakadt semmiből.

Persze csak nekem tűnt ez a nap is ugyanolyannak, illetve dehogy, nyilván annak a másik embernek is csak ugyanolyan volt ez a nap is, mint a többi, még egy nap, még egy ürge, vagy talán nem is voltam neki egyedüli azon a napon, mást is útba ejtett arrafelé, mindenesetre abban biztos vagyok, hogy kevesebbet jelentett neki a dolog, és mára nyilván semmire sem emlékszik az egészről. Abban nem volt az a nap ugyanolyan, és ezért kezdtem most bele ebbe a történetbe, emiatt a gondolat miatt, hogy amíg én mit sem sejtettem azon a napon, ugyanakkor valaki készült hozzám, készülődött, rám készült, nyilván már egy ideje készült rám, vagyis hogy amíg én mit sem sejtettem, hogy majd ezen a napon, vagy egy másikon persze, valahogy eldőlnék ezek a munkaszervezési kérdések, hogy azon a napon, azt sem tudom már, ősz volt-e vagy tavasz, és hogy melyik év is lehetett a kettő közül, amikor ez egyáltalán történhetett, ő közben hosszan készült arra, valamilyen szelekció, információgyűjtés, elemzés után, hogy akkor majd meglátogat engem, és elbeszélget velem. Főlkészült belőlem, sok mindent tudott, ami a szempontjából lényeges lehetett, nyilván megtervezte a stratégiát, mivel, hogyan közelít hozzám, mit mesél majd magáról, milyen általánosságokban fogunk majd föltehetőleg egyetérteni, és ezekből következően milyen kevésbé általános dolgokban is nyilván egyetértőleg fogok nyilatkozni, persze, természetesen, de legalábbis miért ne, ilyesféle értelemben, hiszen annyiféle minden létezik a világban, hiszen tudjuk, hogy nem egyszerűek ezek a dolgok, hiszen nem csak úgy van az, hogy igenek meg nemek, fehér vagy fekete. Valaki előre

készült belőlem, én meg ott vagyok bent reggel az irodában, kávézom nyilván, aztán intézem a sorra került ügyeket, olyasmiket mondok, hogy lemegyek a raktárba, átmegegyek fénymásolni, behúzzam a függönyt? Ősz volt, tavasz volt? Ha besütött a nap, behúztam a csontszínű, szép fényt szűrő árnyékoló függönyt.

És szinte végig mit sem sejtek később sem, a beszélgetés folyamán, csak félek, iszonyú zavar van bennem, eszeveszetten szorongok, még kérdezni sem tudok magamban, hogy mi is ez, teljes zűrzavar, teljes félelem, így emlékszem vissza erre, miközben nyilván néztem rá, többé-kevésbé riadtan, bár valószínűleg jóval értelmesebbnek hatva, mint amennyire volt bennem fedezet.

Úgy kezdődött, hogy telefonon szóltak, az igazgatóságról vagy a titkárságról, hogy várnak engem az előtérben, menjek oda. Fölteszem, hogy nagyon szolgálatkész lehettem, iszonyúan szolgálatkész tudok lenni, van bennem valami nyitottság arra, hogy kövessék egy határozott akaratot, már csak kíváncsiságból is, vagy mert az adott pillanatban tényleg az a legegyszerűbb, és valamiért sokáig el tudom hinni, hogy annak a másiknak valóban erősebb oka van arra, hogy ilyen határozott legyen. Egy ilyen pillanatban meg, ha a munkahelyeden hívatnak, hogy valaki vár rád az előtérben, milyen lehetne másmiilyen az ember, mint szolgálatkész. Igen, rögtön, máris megyek... Jó napot kívánok, hallo, hogy mondom a nevem. És nem tudom, hogy van ez, naprakészen, sőt percek, másodpercek alatt visszahozhatatlanul, végtelesen irreverzibilitással elfelejtek minden nevet, az övére viszont máig emlékszem, ahogy bemutatkozott. Pedig nem hinném, akkor is csak egy ideig hihettem, hogy az a név volt az igazi neve. Zöldeskék volt a szeme. Sárgásbarna, puha bőrdzseki. De lehet, hogy nem is, nem tudom már, még valami zöld, bonvivános, apró mintás ing emléke is rémlik, de ezt már valószínűleg tényleg csak képelem.

Nem tudtam másra gondolni, volt akkor folyamatban egy beadványom, a sorsomat, a sorsunkat eldöntő beadványom, arra gon-

Nicolae Ceaușescu Georg Baselitz műtermében

doltam, mire is tudtam volna másra, és miért is, na hiszen, nem regény az élet, hogy mindig fordulatra számíton az ember, most már csak a folyó ügyek intézgetése van, szóval arra gondoltam, hogy komolyan veszik a dolgot, és most kiküldték ezt a civil ruhást, hogy elbeszélgessen velem, mert az egy dolog, amit leírtam a beadványban, és más, hogy a valóságban milyen vagyok, tényleg annyira rendben van-e minden, ahogy az az iratokban szerepel. Vagyis egy ellenőrző beszélgetés ez, hogy az ügyem kedvező elbírálást nyerjen. Igyekeztem hát jó benyomást kelteni. Komoly, megbízható fiatalember, itt a hivatalban is mennyire helytáll, ilyen rövid idő alatt nagyszerűen föltaálta magát, ilyeneket akarhattam, hogy gondoljon rólam. Nem emlékszem pontosan, hogy hol is beszélgettünk. Mintha ott az előtérben lett volna, vagy átengedték nekünk az igazgatói irodát, ez utóbbi lenne logikus, de csak az előbbiről van valami homályos emlékem. Oda viszont nem tudtak volna telefonálni, mármint az előtérben nem volt telefon, márpedig ott, beszélgetés közben jött a hívás, és ez nem

valami fordulat, csak valami banális, végtelenül banális véletlen lehet, hogy közben, ahogy buzgón bólogattam és egyetértettem, egyszer csak telefonáltak, hogy hány az óvodában a gyerek. Beteg, rosszul lett, hány, vagyis hogy el kellene mennem érte, olyan beteg nem maradhat ott a többivel. Én voltam ugyanis elérhető, a feleségemnek nem volt ilyen rendezett, telefonon is könnyen elérhető munkahelye, én viszont nagyon beilleszkedtem már akkor, ahogy az eddigiekből is látható. Ezekről a helyzetektől én nagyon le tudok bénulni, ha két ennyire markáns elvárásnak kell megfelelni, hogy itt van ez a sorsdöntő beszélgetés a bőrkabátossal, közben meg nagyon egyértelműen ebben a pillanatban el kellene indulni az óvodába, hiszen már most is rosszul van a kislányunk, és az oviig eljutni minimum háromnegyed óra. Ráadásul el is kellene kéredzkednem a főnökömtől, ami külön nagyon rosszul megy nekem, nem szeretem, ha gond van velem, iszonyú, iszonyú, most innen nem lehet elmennem, ugyanakkor azonnal indulnom kellene. Nem emlékszem, hogyan zajlott le ez, de azonnal fölajánlotta, valahogy pillanatok alatt az lett, hogy eljön velem a gyerekekért, a főnököm is mondta, hogy persze, persze, és közben pedig még tudunk egy kicsit beszélgetni. Tényleg nagyon rendes volt, kihúzott a csávából, nem kellett neki mentegőznöm, és nem melleleg, percek alatt odaértünk az óvodába. Most még valami olyasféle is felrémlik bennem, hogy nem bántam volna, ha valaki lát engem abban az ismeretlen márkájú kocsiban, volt benne valami bizsergetően imponáló. Nagyon kevésbé ismertem akkor az autómárkákat, még álmodozni sem tudtam kocsiról, és akkor jelentek meg sorban az új típusok, nyugatiak, távol-keletiek, reménytelenül elérhetetlenek.

Két éve, vagy három éltem akkor a városban? Eleven lehetett még bennem az a szorongató egyedülvalóság, amellyel először néztem a gyönyörűen kivilágított várat, befelé buszozva a távol eső vasútállomásról a központba vezető, kihalt, hosszú, csak az egyik oldalán házakkal szegélyezett úton. Lehet, hogy nem is volt kivilágítva a vár,

mindenesetre egy csodálatos, rendezett, mesebeli látványra emlékezem. Késő este lehetett, sötét éjszaka, igaz, korán sötétedett már, november vége volt, talán csak az emlékeimben alakult késő éjszakaivá az a megérkezés, és kapott ünnepien fényes kivilágítást a vár. Sok napja voltam akkor már úton, több ideiglenes megállás, sokféle próbálkozás után azt követően, hogy úgy döntöttem, megpróbálok elszökni az éppen szétesőben lévő szomszédos országból (amelynek neve, egykor volt hazámé, állt még ezen a furcsa napon is az útlevelelem), úgy indulva útnak, hogy nem tudtam, honnan fogom majd feladni a megbeszélte üzenetet az otthon maradtoknak, hogy van már helyem, számukra is, induljanak. Nagyon hosszúnak látom most azt a szemlélődést, azt a néhány perces utat, amíg a kivilágított várra néző barokk panorámát elhagyva beért velem a busz a központban lévő, szociálmodernista hotel elé. Ezen a furcsa, különös irányt vevő napon viszont pillanatok alatt átsuhantunk a városban, arra se volt időm, hogy igazán kiélvezzem a nagyszerű autót, már ott is voltunk az óvoda előtt.

Nem tudom, mit mondhattam az óvónéninek, és ő mit mondhatott nekem. Rá nem is emlékszem, úgy rémlik, ki volt ültetve az öltözőben lévő padra a gyerek, ott várt a betegségtől ijedten és türelmesen. Hazavittük az albérletünkbe, az autóba szerencsére nem hányt be, arra biztosan emlékeznék, otthon lefektettem, bekészítettem az ágy mellé a lavórt, aztán időnként bementem érte, hogy kiöblítsem, amikor hallottam, hogy már megint hánynia kellett. Időnként berohanok hozzá, erre emlékszem. Közben, gondolom, azért megsimogattam a fejét. Nagyon-nagyon zavarosnak tűnik így utólag is az egész, még zavarosabbnak talán, mint akkor éreztem. Akkor csak történt ez velem, gyorsabban, mint ahogy követni tudtam volna. Hol a gyerek hányt, hol a zöldes szemű férfi beszélt. Közben arra is gondoltam, hogy így, a beadványunk szempontjából, a lakáskörülményeinket is fölmérheti. Hogy itt minden rendezett, hogy normális, jóra való népek vagyunk, meg hát itt van ez a szegény gyerek.

Lassan, nagyon lassan kezdtem megérteni ott, az étkezőasztal hokedliján ülve (a nappaliban nyilván nem tudtunk reggel beágyazni, és azon kívül csak a kicsi gyerekszoba volt, másfél szoba-étkező, amúgy, nem mellesleg, álmaink albérlete, kezdődő konszolidációnk jele), lassan-lassan rájöttem arra, amit először nem is akartam elhinni, hogy tulajdonképpen miről is beszélgetünk. Hogy arról szól a beszélgetés, talán már idegesítette is, hogy ilyen lassan jövök rá, hogy az irántam, irántunk való érdeklődése, a helyzetismerete, a reményt keltő jövőképe, amivel kecséget, mindez arról szól, hogy együttműködésre kér, munkát kínál voltaképpen, érdekes, jól jövedelmező munkát, tisztességes, a közösség hasznára válót, bizalmi állást, és különleges körülményeket. Amiből lehet aztán szép lakás is, gyorsan el lehetne intézni, és hát ő se gyalog jár, öltözni is úgy tud, ahogyan szeretne, a lánya külföldön tanul, és jól tudja ő, hogy mi, akik egy másik világhoz szoktunk, milyen igényesek vagyunk. Egyszerűen ez egy kézenfekvő lehetőség, hogy felhasználjam az ismereteimet, a helyzetem, származásom adta előnyöket, és lehetővé tegyek magamnak és a családomnak egy olyan életet, ami tényleg megfelel az igényeimnek. És itt már régen nem arról van szó, hogy valamiféle szörnyű dolgokat kellene elvégeznem, hiszen ez már nem az a világ, és magam is mondtam, hogy végtére is ezek tudott dolgok, és nagyon fontos mindannyiunk szempontjából, hogy ezek a szolgálatok működjenek, minél több megbízható információ legyen az ilyen rendkívül összetett helyzetekről, területekről. Komoly kvalitásokat, jó megfigyelőképességet, elemzési-értékelési készséget igénylő munka, természetesen ennek megfelelő javadalmazással.

Egyetlen értelmes érvem sem volt ellene. Azt vettem észre, hogy hiszen már előzetesen mindenben egyetértettem vele, mielőtt rájöttem volna, hogy miről is beszélgetünk. Hogy iszonyúan hülyének esnék ki, ha most mondanám, ennyi idő után, hogy eddig sejtelmem se volt, hogy miről szól ez az egész. És hogy mondjam neki, hogy ez nekem... Milyen is? Furcsa, idegen... Hogyan ne sértsem

meg? Illetve ilyesmi már csak azután fordulhatott meg egyáltalán a fejemben, miután valahogy a felszínre tudtam evickélni egy kis levegőért abból az örvényből, amivel szemben nagyon gyengének éreztem magam, éreztem, hogyan sodor magával, valahogy már befejezettek is látszott az ügy, késő, túl késő volt már valami ellenálláshoz, nem volt már hatalmam fölötte, itt már nemigen lehet mit mást mondani. És tényleg olyan egyszerű lett volna azt mondani, hogy igen, akkor már nem is lehetett mást, vagy nem is igent, csak annyit, hogy rendben, próbáljuk meg, majd meglátjuk, aztán közben kitapogatni, hogy is nézne ez ki valójában. Hiszen tulajdonképpen tényleg, épp erről beszélgettünk, olyan szépen összeáll ez az egész, és egyébként is mindegy, hiszen annyi szart megettünk már, és most folytassuk tovább ebben a nyomorúságban, miközben ki lehetne ebből kerülni, fölébe lehetne kerekedni, messze fölébe mindannak, ami eddig volt, ahová nem érnek föl ezek az esetlegességek, ezek a kicsinyes küzdelmek, marakodások, amihez semmi közöm. A saját hajamnál fogva húznám ki innen magam. És hát a barátaim is, hiszen nem is igazi barátok, nekik is csak kapóra jön, hogy itt vagyok, hogy erre-arra használni lehet, ezzel sem kéne tovább foglalkoznom, egyszerre leráznám mindezeket a nyűgöket...

Azt hiszem, nem emlékszem pontosan, de valahogy arra jutottam ebből a kavargásból, nem is gondolatként, csak elkezdett fájni nagyon, összeszorítva a szívemet, egész keményre összeszorítva, hogy ezt nem mondhatom el apámnak. Nem is az, hogy titokban kell tartanom, hanem hogy eleve elmondhatatlan, hogy mi lett belőlem, hogy nincs olyan helyzet, nincsenek olyan föltételek, amiben ezt el tudnám mondani neki anélkül, hogy ott helyben meg ne semmisülnék, momentán. Nem jutottam el eddig, ilyen gondolatokig biztosan nem, inkább gondolatlanul volt ott ez együtt, az apám és a megsemmisülés. Hogy én ilyet nem csinálhatok.

Onnantól kezdve egyszerű lett minden. Mint mikor kiégnek a fájdalom biztosítékai, és bár ugyanaz folytatódik, mint ami addig volt, még ugyanúgy meghalsz, éppen csak

már nem fáj, fölszabadultál az alól az igyekezet alól, hogy ebből meg kellene menekülnöd, hiszen már megmenekültél, csak épp egy másik irányba, már kifelé tartasz, teljesen tiszta a kép, mellékes minden, ami elhangzott, már el is felejtetted teljesen, elengedted magadból ezt az egész nyomasztó összevisszaságot, ami az elmúlt két-három órában rakódott egymásra benned, és már nem is figyelsz arra, amit most mond éppen ez a zöld szemű ember, hiába néz rád, hiszen tudod, hogy nem te vagy az, akiről ez a történet szól, ez nem lesz a te történeted, hogy bármilyen mélyen is vagy épp most, nem kapaszkodsz bele ebbe a kézbe, most már bármit mondhat, és te is bármit mondhatsz neki, szépen, udvariasan elköszönhetsz, mondatsz valami magyarázatot, és teljesen mindegy, hogy igaz-e vagy sem, elég csak ismételtetned, hogy nem, nem vagyok én alkalmas erre, sajnos, nem, nem tudom, nagyon sajnálom, nem megy, így, szépen, nyugodtan, ki-

tartóan, csak ezt kell mondogatnod, és most már gyorsan vége fog ennek lenni, megmenekültél.

Nem tudom, hogyan lett vége ennek a napnak. Megbeszéltük biztosan a feleségemmel, és úgy megbeszélve valahogy megértettem, valahogy összeállt bennem ez az egész zavaros, izzasztó délelőtt és kora délután, a beszélgetés végére ő is befutott, és gondjaiba vette a gyereket, aztán nem emlékszem, hogyan maradtunk végül egyedül. Igen, megígértük, hogy nem beszélünk erről senkinek. Nem tudom, miért, de ez jut az eszembe, csak arra tudok gondolni, hogy szeretkezéssel végződött ez a nap. Pedig egyáltalán nem biztos, úgy emlékszem, akkor már nem végződött minden nap szeretkezéssel, sőt, ha jobban belegondolok így utólag, akkoriban egészen biztosan nem, nem voltak azok valami sima idők semmilyen szempontból, de úgy képelem, ez a nap csakis azzal végződhetett..

Biszu Béla Van Gogh műtermében